

Курс за обучение в ОНС „Доктор“	
Научно направление	Философия
Докторантска(и) програма(и)	Реторика
Код. Наименование на курса (учебната дисциплина)	История на реториката
Титуляри на курса	доц. д-р Герасим Петрински
Език на обучение	български

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	
	Практически упражнения (хоспетиране)	
Обща аудиторна заетост		30
Извън-аудиторна заетост	Реферат	30
	Доклад/Презентация	30
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	30
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		120
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост ¹		
Кредити извънаудиторна заетост		
ОБЩО ЕКСТ		5

Предварителни изисквания

Цел и задачи на курса

Анотация на курса
Общият курс по история на реториката обхваща основните периоди в развитието на реторическото изкуство преди всичко в историята на европейската мисловност. Той започва с началните стъпки на ораторството като социална дейност и на реторическите идеи в

¹ Моля, отбележете ако кредитите не са приложими

Древния Изток (Шумер и Акад, Египет, Персия и Индия). Застъпени са основните етапи в развитието на словесното изкуство в:

- Класическа и Елинистическа Гърция;
- В Рим от епохата на Републиката, Принципата и Домината;
- През западноевропейското и византийското средновековие;
- В средновековната българска държава (Първо и Второ Българско царство);
- През епохата на Османското владичество, преди всичко по българските и гръцките земи;
- През Ренесанса;
- Във Великобритания от XVIII-XIX в.

В края на курса е предвидена една лекция върху ренесанса на аристотелизма и аргументативната теория в „Новата реторика“ на Хаим Перелман.

Тематичен план

1. **История на реториката: периодизация.** Древният Изток – ораторство и реторика. Класическа Гърция – Архаична епоха, Класическа епоха, Елинистическа епоха. Древен Рим – Републиканска епоха, Принципат, Доминат. Средновековна епоха – Византия и Западът. Ренесанс. Османска епоха. Ново време.
2. **Реторически идеи и ораторство в Древния Изток.** Извори за ораторството в Древния Изток – Епос за Гилгамеш, Старият Завет, Омировият епос, Махабхарата, Авеста, учението на Буда. Реторически идеи и възгледи върху ролята на словото и ораторското обучение в Древния Изток – поучения, „Книга на мъртвите“, „Спор на разочарования с неговата душа“, „Красноречивият селянин“, „Вавилонска теодицея“, „Слуга, изпълнявай каквото ти кажа“, „Книга на Йов“, древноиндийските философски школи.
3. **Първи стъпки на реториката в Древна Гърция.** Коракс и Тизий. Хилон. Парменид. Емпедокъл. Първата софистика и философският релативизъм (Протагор, Горгий, Изократ). Атическите оратори през V-IV в. пр.Хр. и тяхното „канонизиране“.
4. **Реакцията срещу софистичния релативизъм.** Платоновите идеи за словото и реториката (диалозите „Федър“, „Протагор“, „Държавата“ и „Тимей“). Псевдо-Аристотел. Аристотел и оформянето на цялостна реторическа теория – методи и функции на реторическото изкуство, теория на реторическия силогизъм, теория на стила. Изократ и реторическото обучение.
5. **Елинистическа реторика.** Теофраст. Перипатетическа школа. Псевдо-Деметрий Фалернски, Дионисий Халикарнаски и теорията на стила. Схващанията на стоиците, Академията, епикурейците. Азианизъм. Хермагор и зараждането на „теорията на пренията“. Теон Александрийски и зараждането на „прогимназмите“ (реторическите упражнения).
6. **Римска реторика. Епохата на Републиката.** Катон Стари. Римски оратори от II-нач. на I в. пр. Хр. Римски теоретици на реториката от този период. Анонимната *Rhetorica ad Herennium*. Трактатите на Цицерон (*За намирането*, *За оратора*, *Оратор*). Речите на Цицерон. Литература и ораторство в речта *В защита на поета Архий*.
7. **Римска реторика. Епохата на Принципата и Домината.** Римски реторици от втората половина на I в. пр. Хр. Сенека Стари. Квинтилиан и *За обучението на оратора*. Упадъкът на красноречието като политико-социална дейност. Плиний Млади. Фронтон и Гелий. Апулей: един процес за магия.
8. **Втората софистика.** Прогимназми. Хермоген и Минуциан – трудното зараждане на реторическия Канон. Пролегомена и схолии. Менандър Ретор и теорията на епидейктиката. Други гръкоезични трактати. Дион Хризостом. Полем и Ирод Атик.

Елий Аристид. Софистиката от края на II до ранния IV в. Възраждане на софистиката през IV в. Проересий. Химерий. Либаний. Темистий. Синесий. Атинската школа. Теодосиевият Университет. Школите в Газа, Дамаск, Александрия. Упадък на школите.

9. **Реториката през Средновековието.** Приносът на св. Августин Блажени. Мястото на реториката в образователната система. Агиографска епидейктика. Трите реторически изкуства в средновековна Западна Европа – поезия, епистолагафия, проповед.
10. **Реториката през Средновековието.** Аспекти на невербалната комуникация – организмика, козметика, социална и цивилизационна модалност, вокализация, кинесика, проксемика. „Смисълът на жестовете в Средновековния Запад“.
11. **Реториката през Средновековието.** Ораторство и реторически идеи в средновековна България. Интелектуалният кръг около цар Симеон, Преславска книжовна школа, Охридска книжовна школа. Второто българско царство, Търновската книжовна школа и стилът „плетение словес“. Разпространение на старобългарската реторика и ораторство в Русия през XV в.
12. **Реторика и красноречие през епохата на Османското владичество.** Дамаскинарите в гръцките и българските земи – Дамаскинос Студитис, Йосиф Брадати, Теофан Рилски. Агапий Ландос и Илиас Миниатис. Франгискос Скуфос и неговите произведения *Реторическо изкуство* и *Писане на писма*.
13. **Реториката през Ренесанса.** Италианският хуманизъм и реториката (Франческо Петрарка, Пико дела Мирандола, Хуан Луис Вивес, Джанбатиста Вико, Рудолфо Агрикола, Петър Рамус). „Войната на думите“ в религиозните борби между католици и протестанти през XVI-XVII в.
14. **Реториката във Великобритания.** Движение за красноречие и приносът на Томас Шеридан. Белетристичното движение и творчеството на лорд Кеймис и Хю Блеър. Научна реторика. Творчеството на Джордж Кемпбъл и Ричард Уотли.
15. **Реториката през XX в.** „Новата реторика“ на Хаим Перелман и ренесансът на аристотелизма и аргументативната теория.

Методи на оценяване
Изпит
Курсова работа

Форма на завършване

Допълнителни бележки

Адрес на електронния вариант на курс в Платформата за електронно обучение на СУ

Препоръчана литература / Препоръчани информационни източници

1. АЛЕКСАНДРОВА, Д. *Метаморфози на реториката през ХХ в.*, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2007.
2. АЛЕКСАНДРОВА, Д. *Основи на реториката*, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2013.
3. АРИСТОТЕЛ, *Реторика*, София: Наука и изкуство, 1986.
4. ДИМИТРОВ, Д. *Философия, култура и политика в Късната античност: случаят на Синесий от Кирена*, Велико Търново, 2005.
5. HEATH, M. *Menander: a rhetor in context*, Oxford: University Press, 2004.
6. HUNGER, H. *Die hochsprachliche profane Literatur der Byzantiner*, [Byzantinisches Handbuch im Rahmen des Handbuchs der Altertumswissenschaft, 5. Teil], München, 1978.
7. KRUMBACHER, K. *Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des oströmischen Reiches (527-1453)*, München, 1891.
8. KAZHDAN, A. *A History of Byzantine Literature*, т. I: 650-850; т. II: 850-1000, Athens, 1999-2006.
9. KENNEDY, G. *A New History of Classical Rhetoric*, Princeton, 1983.
10. KENNEDY, G. *The Art of Rhetoric in the Roman World 300 B.C.-300 A.D.*, Princeton, 1972.
11. KUSTAS, G., *Studies in Byzantine rhetoric*, [Ανάλεκτα Βλατάδων 17], Θεσσαλονίκη, 1973.
12. LEMERLE, P., *Le premier humanisme byzantin. Notes et remarques sur enseignement et culture à Byzance des origines au Xe siècle*, Paris, 1971.
13. MAGUIRE, H., *Rhetoric, nature and magic in Byzantine art*, Aldershot: Ashgate, 1998.
14. MARTIN, J., *Antike Rhetoric. Technik und Methode*, München, 1974.
15. MURPHY, J. *Rhetoric in the Middle Ages. A History of the Rhetorical Theory from Saint Augustine to the Renaissance*, Berkley – Los Angeles: Berkley UP, 1974.
16. ПЕТКАНОВА, Д., *Старобългарска литература IX-XVIII в.*, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 1997.
17. ПЕТРИНСКИ, Г. *Конкурсите за красота във византийския императорски двор*, Хасково: „Полиграф-Юг“, 2015.
18. ПЕТРИНСКИ, Г. *Късноантична и византийска канонична реторика*, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2014
19. ПИКИО, Р., *Православното славянство и старобългарската културна традиция*, София: Унив. изд. Св. Климент Охридски, 1993.
20. ПОПТОДОРОВ, Т., *История на проповедта*, [Омилетика, т. 2], София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2000.
21. TACKS, S., *The construction of authority in ancient Rome and Byzantium: the rhetoric of empire*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009 (Κλασσ./320.937TakS c2009).
22. *Rhetoric in Byzantium: papers from the thirty-fifth Spring Symposium of Byzantine studies*, E. JEFFREYS (ed.), Aldershot, 2003 (Νεοελλ./888.513 SSBS2001 r 2003).
23. WILSON, N., *Scholars of Byzantium*, London: Duckworth, 1983.

Дата	Разработил (име, фамилия, подпис)
25.XII.2017	доц. д-р Герасим Петрински